

Innspill scenekunststrategi – opera og musikkteater

Følgende er Operaen i Kristiansund sine innspill til Kulturdepartementets arbeid med scenekunststrategien.

Hvilke utfordringer for utvikling, produksjon og formidling av opera står operafeltet/scenekunstmrådet overfor, og hvordan kan utfordringene løses? Gi eksempler.

En av hovedutfordringene til operafeltet i dag er at institusjonene befinner seg i en meget stram økonomisk situasjon. Kvaliteten er god, og det blir lagt betydelig arbeid i å få mye ut av hver bevilget krone. Når ikke lønns- og prisveksten blir kompensert i årlige tildelinger, kan dette medføre mindre og færre produksjoner og dårligere vilkår for kunstnere og publikum.

Det er derfor viktig at operafeltet får et løft i de offentlige tildelingene både hos DNO&B og samtlige region og distriktsoperaer. På den måten sikres en bred forankring for operakunsten over hele landet samtidig som det kan legges til rette for et større mangfold av kunstuttrykk innenfor operasjangeren.

Operafeltet kan generelt vise til høye publikumstall og er dyktige på å hente inn sponsorer fra næringslivet, men dette utgjør uansett en begrenset andel av et produksjonsbudsjett og gjør institusjonene sårbar overfor konjunktursvingninger.

Et rikt og mangfoldig kulturliv krever infrastrukturer som gjør det mulig å formidle kultur til hele Norges befolkning, slik at alle kan få gleden av å være publikum. Tilgang på god infrastruktur i forhold til egnede fremføringslokaler, øvings- og produksjonslokaler er vesentlig, og mangel på slike lokaler er en utfordring som går igjen i scenekunstfeltet.

Distrikts- og regionoperaene har et viktig samfunnsoppdrag der de i ulik grad benytter frivillige i sine produksjoner. Dette gir mange positive økonomisk og samfunnsmessig effekter, og det er viktig at dette tette samarbeidet mellom profesjonelle og amatører blir videreført. Det at så mange frivillige er engasjert på-, bak- og foran scenen i en operaproduksjon skaper også et stort engasjement i lokalmiljøet rundt opera. Det er allikevel klart at dagens økonomiske situasjon kan gjøre operaselskapene for avhengige av frivillige og at det legger begrensninger på den kunstneriske utviklingen og muligheten for økt produksjon.

Det er behov for økt profesjonalisering ute i operainstitusjonene for å muliggjøre profesjonell operaproduksjon også uten frivillig innsats. Operafeltet bør på dette området bli sidestilt med regionteatrene i Norge. I tillegg er det et stort behov for flere scenekunstnere i distriktene. Deres kompetanse kan benyttes i kulturskoler og mot amatørteaterfeltet. Dette holder scenekunstneren i aktivitet. Gjennom å få flere scenekunstnere til å bosette seg i distriktene skapes det profesjonelle fagmiljø som igjen generer utvikling for kunstneren og skaper profesjonelle samarbeidskonstellasjoner.

Operafeltet har en god forankring hos sitt publikum, men det kan fortsatt være en utfordring å formidle operakunsten til et mangfold av publikum samt nå ut til nye publikumsgrupper. Alle operainstitusjonene organiserer et bredt tilbud av ulike kompetansebyggende tiltak og arbeider aktivt med publikumsutvikling. Bl. a fremfører distriktsoperaene her i landet opera på Norsk som et

tiltak for at publikum skal få en større forståelse for verkene som formidles. Mange av tiltakene retter seg mot barn og unge samt mot andre grupper som på ulike måter faller utenfor og som har vanskeligheter med å bli integrert. Denne aktiviteten bidrar positivt til kreative prosjekter og kunstnerisk utvikling og kvalitet, ytringsmangfold, publikumsutvikling, rekruttering og talentutvikling. Det bidrar også til å sikre sterke lokale kompetansemiljøer.

Det å satse på nyskrevne opera kan være en risikofylt affære spesielt med tanke på publikumssvikt for en distriktsopera som setter opp en til to produksjoner i året. Bedre økonomiske rammebetingelser vil gi institusjonene mulighet for å utvikle og gjennomføre risikoprosjekter som kan bidra til å øke det kunstneriske mangfoldet og delta aktivt i arbeidet med å utvikle nye verk og sette moderne opera på dagsorden. Operasjangeren er i utgangspunktet en ressurskrevende kunstform der mange av de tradisjonelle verkene krever et stort antall solister, operakor og orkester. Økes antall bestillingverk kan de også i større grad tilpasses dagens økonomiske utfordringer og muligheter.

Hvordan kan situasjonen koronapandemien har skapt, benyttes som et utgangspunkt for mer omstilling og innovasjon innenfor operaproduksjon og -formidling? Gi eksempler.

Det er vanskelig å se for seg at behovet for selve møte mellom utøver og mottager blir borte. Det er allikevel opparbeidet en del kompetanse knyttet til digital formidling og nye kommunikasjonsformer som det er viktig å ta med videre.

Det er grunn til å tro at noe av dette har fungert positivt, og det blir interessant å evaluere disse prosessene får å se om erfaringene kan bidra til å effektivisere fremtidens produksjonsarbeid. Spesielt kan digitalisering bidra til økt formidling av produksjoner i forhold til grupper som normalt sett finner det fysisk utfordrende å komme til selve operalokalet.

Kvaliteten på den digitale formidlingen er vesentlig, og det er svært ressurskrevende og det trengs derfor investeringer i utstyr og teknologi som i dag ikke kan bæres av det ordinære tilskuddet til institusjonene.

Hvordan ønsker du at operafeltet skal se ut om 5-10 år? Kort beskrivelse.

Operafeltet har vært gjennom en betydelig positiv utvikling i løpet av de neste 5-10 år.

Dagens funksjonsdeling med flere forvaltningsnivå og støtte fra disse tre nivåene er videreført og ABE reformen er avskaffet noe som gir oss et demokratisk sikkerhetsnett også i et skiftende politisk klima.

Scenekunststrategien har bidratt til å sikre hele landet like gode muligheter for operaproduksjon ut ifra regionale og lokale forutsetninger.

Operainstitusjonene har fått trygge økonomiske rammer som sikrer forutsigbar drift, god planleggingshorisont og programmering som igjen fører til større fokus på operakunstens innhold og kvalitet.

Operainstitusjonene klarer i betydelig større grad å sette dagsorden innenfor utviklingen og produksjon av opera i Norge og opera er blitt en mer relevant kunstform for et større publikum.

Antall produksjoner har økt gjennom utstrakt samarbeid knyttet til bl.a. co-produksjoner, samarbeid om bestillingsverk og økt turnevirksomhet. Dette kommer nå hele distriktsnorge til gode ved at det er utviklet mange nye og spennende produksjoner både på de etablerte scenene og på utradisjonelle arenaer der folk ferdes.

Operainstitusjonene arbeider målrettet mot barn og unge, har utviklet nye nettverk og har nådd ut til og inkludert et mangfold av utøvere og publikum. Opera er sterkt integrert i skolen, fra barnetrinnet til videregående skole og alle barn og unge har mulighet til å oppleve operakunst på høyt nivå, og med muligheter til selv å kunne skape og fremføre.

Den økte aktiviteten har ført til en betydelig økning av engasjementer av frilanse kunstnere og scenearbeidere i hele landet og det har ført til at mange flere scenekunstnere bosetter seg i distriktet.

Det er opprettet et profesjonelt operakor som på prosjektbasis kan bidra på forestillinger ved landets distrikts-, - og regionoperaer enten sammen med allerede eksisterende amatørkor eller alene.

Vennlig hilsen

Line Lønning Andresen

Operasjef, Operaen i Kristiansund

